

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, »Narodni dom«,
I. nadstr. — Telefon: šte. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6, za inozemstvo 8 Din.

Inserti se računajo po velikosti in so cene v upravi
na razpolago.

Delegatski zbor.

Narodno-socijalistično gibanje gotovo ni pri nas pokrajinskega, ali samo slovenskega značaja. Navzlic temu pa ni seglo organizatorno delo (če izvajamo Zagreb) preko Slovenije. Razumljivo je zato, da je pri takšnih političnih nastopih narodno-socijalističnih organizacij odločeval pred vsem ožji slovenski interes.

Izkazalo se je, da je v Sloveniji strankarska razcepjenost prevelika. Tega se ne zavedajo samo voditelji strank, ampak tudi volilstvo. Kakor hitro so videli volilci, da gotovi stranki ne prinesejo s svojimi glasovi realnih uspehov, so oddali svoje glasove tja, kjer so računali na pozitivni uspeh. Nihče se ni več udeleževal volitev samo zato, da idejno demonstrira, ampak vsakdo je hotel pripomoči s svojim glasom do moči oni stranki, ki mu je bila idejno najbližja.

Pod temi razmerami ni čuda, če niso v organizatornih početkih nahajajoče se stranke dosegle posebnih uspehov, ni čuda, če je tudi NSS pri zadnjih volitvah nastopil ponovno podlegla.

Seveda pa s tem še ni rečeno, da je podlegla ideja narodnega socijalizma. Podlegla je le organizatorna oblika, v kateri so se preizkušale te ideje.

Za bližnjo bodočnost ni pričakovati izprememb. Narodno-socijalistične organizacije se morajo pač umisliti v dejanski položaj in na podlagi tega uravnati svojo nadaljnjo politično akcijo.

Socijalistična ureditev družbe je naš končni cilj. Naš sedanjí cilj je pa praktično, dnevno uveljavljanje socialnih zahtev. Pogrešno bi bilo, če bi delovno ljudstvo zavajali le v sanjarje nadoblačnih in nedosežnih gradov, dočim bi mu v zemljskem

življenju odvzemali možnost, da doseže za svoj eksistenčni obstoj nujno potrebna sredstva.

Če narodno-socijalistične organizacije spoznajo, da s svojo lastno močjo ne bodo dosegle niti del svojega programa, potem je naravnost nesmisel zavracati sodelovanje z onimi političnimi organizacijami, ki po svojem programu in časih omogočujejo enotno delovno fronto vseh naprednih Slovencev. Najti moramo novo organizatorno obliko, v kateri bomo lahko uresnili narodni socijalizem.

Pri volitvah v Delavsko zbornico je narodno-socijalistična strokovna organizacija nastopila skupno z demokratsko strokovno organizacijo. Že prvi enotni nastop napredno-socialnih volilcev je dosegel velik uspeh. Osemito delavskih glasov se je izreklo za skupno listo in odobrilo skupen program. Pred to manifestativno voljo ti-sočev volilcev se mora umakniti vsak pomislek, da so taki nastopi škodljivi in da se ne bi smeli zopet in zopet ponoviti.

Umevna je skrb klerikalcev, ko vidijo, da se napredni živeli združuje. Enotna napredno-socialna fronta jim onemogočuje taktično manevriranje z izigravanjem ene napredne skupine proti drugi; onemogočuje jim v razdoru žeti uspehe s svojo enotno organizacijo.

Prav tako nas ne motijo slepi strelji iz marksističnih vrst. Kaj bi nas zanimal njih negativizem, nezmožen ustvarjanja? Kaj naj počnemo z njimi, ki se bodo v osebnem sovraštvu prel ali slej grizli med seboj? Preko njih gremo svojo pot dela, ki bo s svojimi uspehi zamašilo usta vsem, ki životarijo le od nerganja!

Celjska zadeva.

Pri zadnjih volitvah v celjski občinski svet so dobili na listi Narodnega bloka SDS 14, NSS 7 in NRS 4 mandata. Zadnje mesece se je razpustil nemškutarsko - klerikalni gospodarski blok, od katerega je pristopilo v radikalni klub 3 obč. svetovalcev, tako da je štel odsej 7 članov.

Vsled spremenjene politične situacije v državi in vsled lokalnih celjskih razmer so nastala med sam. demokrati in radikali nesoglasja, ki so vedla tako daleč, da so radikali, ki so prej tvorili z demokrati večino obč. sveta — prešli v opozicijo. Radikali so navezali stike z NSS in živeli v domišljiji, da je prišel zanje ugoden trenutek, da dobe celjsko občino v svoje roke. To tembolj, ker so računali na podporo klerikalcev, ki štejejo dva mandata.

Seveda so pa bili radikalni računi politično nezreli. NSS je bila res z radikali v znosnih odnosih, ni pa z njimi sklepala nobenega pakta, ki bi šel za tem, da se vrže dosedanjega župana. NSS ni mogla gojiti nobenega navdušenja za radikalnega župana, ker je vedela, da bi bilo vsled obstoječe strankarske grupacije v obč. svetu nemogoče redno komunalno delo. NSS in NRS bi štelj v obč. svetu, če bi imeli radikalni župana, 13 glasov, dočim bi bila samo demokratska opozicija v posesti 14 čla-

nov. Novi župan bi bil odvisen od klerikalnih 2 glasov. Kaj se pa pravi biti odvisen od klerikalcev, pa ima NSS že dovolj slabih izkušenj iz drugih občinskih svetov.

Izvolitev radikalnega župana bi imela edini ta efekt, da bi bilo delo v obč. svetu onemogočeno. Sledil bi razpust obč. sveta, s čimer so tudi računalni radikali. Mislili so, če ne obdržimo svojega župana, pa dobimo potem svojega gerenta.

Občinska delegacija NSS pa gotovo ne more imeti prav nobenega interesa, da vzdržuje kombinacijo, katere cilj je gerentstvo. Pod radikalnim gerentstvom bi ne izgubila le NSS vsako ingerenco na občinsko delo, ampak bi odpadla tudi kontrola javnosti, ki je zagotovljena le z obč. svetom.

V obrambo občinske avtonomije je nato obč. delegacija NSS sklenila z SDS sporazum, ki omogočuje delovno večino. Sporazum je za oba pogodbenika časten in izključuje vsako majorizacijo. O kaki kapitulaciji z ene ali druge strani ne more biti niti govora. Pri sklepanju sporazuma je prevladoval le moment, da se mora ohraniti delazmožnost obč. sveta in preprečiti gerentstvo.

To je objektivna slika celjske zadeve, ki povzroča v javnosti precej nepotrebnega hrupa.

Dogodki sami so jasno zavrnil misel, da bi že ustanovitev oficijelne Mednarodne organizacije dela v Ženevi zadostno zaščitila nameščence vsega sveta in da bi bila odveč vsaka svobodna iniciativa.

Mednarodnemu uradu dela manjka ona nezavisnost od vlad, katere edina zagotavlja napredek. Ona ne nudi vsem činitelem, ki so se izkazali kot nositelji socialnih reform, možnost sodelovanja in ustvarjanja med zastopniki mehanično zavisnost, ki ne odgovarja vedno realnemu razmerju gibajočih sil.

Delavski razred je omejen na eno četrtno vpliva, neodvisna veda ni zastopana.

1. oktobra 1924 je bilo na kongresu, ki so ga sklicala zgoraj omenjena mednarodna združenja in katerega se je udeležilo 1100 oseb, sklenjeno, da se ustanovi taka mednarodna organizacija. 25. septembra 1925 so bili v Bernu sprejeti njeni statuti. Prvo njeno zborovanje se bo vršilo 22.-24. septembra v Montreux. Program obsega sledeče točke:

1. Zaščita in zavarovanje zasebnih nameščencev. — 2. Pravni in socialni položaj javnih nameščencev. — 3. Delovni odnosi in dopusti. — 4. Razvod podjetniških odbov. — 5. Minimalne mezd pri domačem delu. — 6. Boj proti brezposelnosti potom mednarodne kontrole kreditov v svrhu za- branitve gospodarskih kriz in potom časovne razdelitve javnih del. — 7. Zaščita izseljenikov. — 8. Mednarodno nezgodno zavarovanje. — 9. Zaščita mater. — 10. Izplačevanje dohodkov delavcem v tujini ponesrečenim in njihovim rodbinam potom mednarodne centrale. — 11. Znanstvena kontrola načina obračunavanja socialne obremenitve in povzdige narodnega gospodarstva potom socialnega zavarovanja.

Za izvedbo socialne politike so potrebne tri slože: osnovne usmeritve, zakonitve in udeleževanje.

V kakšno smer naj gre socialna politika, to mora pokazati znanstveno raziskovanje gospodarskih tiskov. Zato kliče na sodelovanje raziskovalce dela iz najširšega gledišča: psihologe, psihoteknike, pedagoge, etike, higijeničarje, socialne ekonomice, statistike in pravnike, ki se pečajo z vprašanji dela in sociologije.

Najti pravi zaključke za pravilno prakso, to je stvar zakonodajalcev.

Vsaka norma pa zahteva poročstvo za svojo udeležitev in tehnično možnost. Vabimo vsled tega k sodelovanju podjetniške odbore, tajnike delavskih organizacij, vzgojitelje mladine, socialne inženirje, zavarovalne in inšpekcijske uradnike, kakor tudi vso armado socialnih in drugih javnih uradnikov.

Končno pozivljamo socialno in gospodarsko misleče ljudi vseh zemljah brez razlike, ljudi vseh svetovnih nazorov, katerim pomenja skrb za splošni blagobit več od lastnega prospeha, da se strnejo proti nevarnosti novih vojn in novih prevratov, k svobodnemu raziskavanju in ureditvi družbe.

Mednarodno združenje za socij. napredek: Predsednik: dr. Karl Renner, državni kancler, Dunaj. Generalni tajnik: prof. Adeodat Brissard, Pariz.

REDNI LETNI DELEGATSKI ZBOR NSS

se vrši v nedeljo, dne 18. aprila 1926 ob 9. uri dopoldne v Slavčevi dvorani Narodnega doma v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Naznanila predsedstva.
2. Volitev veriifične komisije.
3. Poročilo načelstva: a) tajnika, b) blaginika, c) nadzorstva.
4. Sprejem novega organizacijskega reda.
5. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva, c) izvrševalnega odbora, d) finančne komisije.
6. Poročilo o političnem položaju.
7. Slučajnosti.

Pristop k delegatskemu zborovanju imajo samo strankini funkcionarji ter delegati krajevnih in drugih strankinih organizacij v smislu organizacijskega reda.

Predlogi za delegatski zbor se morajo najkasneje 8 dni pred zborom predložiti načelstvu stranke.

Dolžnost vseh delegatov je, da se delegatskega zbora polnoštevilno udeležijo.

V Ljubljani, dne 12. marca 1926.

Načelstvo nar.-socijalistične stranke:

Ivan Deržič, I. r. Franjo Rupnik I. r. načelnik. tajnik.

Zaposlitev odpuščenih rudarjev.

Denar za brezposelne podpore je v bankah, kjer se kupčuje z njim, brezposelni pa morajo stradati. — Izseljeniške akcije. — Zaposlitev v domači industriji.

Najbolj brezbrizno se pri nas obravnava vprašanje brezposelnosti. Država mu posveča manj pozornosti in skrbi, kakor povodnjim ali konjskim dirkam, dasi gre tu za živo bitje človeka. Zavarovanje za slučaj brezposelnosti je brez dvoma težak problem, ki ga je težko obseči v številke in mu dati zanesljivo računsko podlago. Toda ravno radi tega, ker je problem težak, bi mu morala vlada in Narodna skupščina posvečati znatno več brige. Tako pa doživljamo specifično našo državno posebnost, da še celo oni zneski, ki jih vplačujejo naši delavci na račun delavskih posredovalnic in ki imajo služiti v podporo brezposelnim, služijo državnim hipotekarni banki v bančno posle. To je škandal in sramota brez primere. Ni pa ljudskega zastopnika, ki bi imel pogum in sposobnost, da bi dosegel, da bi se ti milijoni uporabljali v zakonite svrhe. Početje ministra za soc. politiko je izrazilo protizakonito in je na las enako poneverbi javnega delavčevega denarja. Slovenija sama je dosedaj v svrhe podpor brezposelnim vplačala in državni hipotekarni banki v Beogradu v gotovini preodkazala nad 4 milijone dinarjev. Denar služi bančnim kreditom, doma pa ginevajo brezposelni in njih družine. To je brezprimeren kulturni škandal in činična brezbriznost naše državne uprave za socialne probleme. — Zato je nujno in neobhodno potrebno, da se ta denar takoj odda v svrhe, ki jih določa zakon, t. j. za podporo brezposelnim. Vsota ni malenkostna in mnogim družinam bi mogla omiliti gorje brezposelnosti.

Dočim vlada dela z delavčevim denarjem bančne kupčije, pa si mi doma ubijamo glavo s premišljevanjem, kako brezposelnim zagotoviti obstoj in jim dati možnost zaslužka. Najtežje so prizadeti rudarji in tujini delavci drugih industrij okužajo grenki kruh brezposelnosti, nekateri pa stoje na pragu te strašne hiše. Pomoči od nikoder. Zlasti je ni pričakovati od vlade, ki ima polno glavo drugih, malenkostnih skrbi. Vlada je mirne vesti in brez najmanjšega čuta odgovornosti vrgla na cesto svoje lastne uradnike, ne da bi se vprašalo, kaj bodo jedli in pili. Zato bo tem manj skrbela za delavce. Pomoči je treba iskati drugod. Organizirati samopomočne akcije za nabiranje prispevkov za brezposelne podpore je kaplja v morje, ki gorja ne more ali vsaj ne trajno ublažiti. Brezposelnim je treba dati zaslužka in dela. Kje?

To bi morala predvsem organizirati država s povzdigo industrije in trgovine in splošnega gospodarstva ter z izvedbo večjih zasilnih državnih del, cest, železnic, zgradb itd. To se ne bo zgodilo. Zato preostaja le en izhod: izselitev v mrzlo tujino. Tu zadenemo zopet na drugo težkočo. Izseljeniške vprašanje je globok socialni problem zase, ki ni rešen z mrzlim in morda površnim zakonom o izseljevanju, katerega prizadeči uživajo le s slabe strani, da morajo namreč obletati nebroj instanc in prilepiti za visoke vsote kolikov, preden dobe dovoljenje, da lahko gredo. Izseljenišvo je treba do vseh podrobnosti organizirati tako doma, kakor v tujini. Slednje je bolj važno. Država ima dolžnost, da izseljencem v tujih državah zagotovi pravno in socialno zaščiten obstoj, da niso v tujini kakor sužnji izjemajočih kapitalistov. — Z mednarodnimi pogodbami morajo dobiti izseljenci polno pravno varstvo v vseh ozirih in možnost ne samo ma-

terijelnega obstoja, ampak tudi kulturnega razmaha in moralne eksistence. Države, v katerih se pojavlja kriza brezposelnosti, so sklenile zlasti z državami, v katere teče glavni tok brezposelnih, posebne konvencije. Tako je storila Čehoslovaška, Poljska in druge. Pri nas nič kaj takega! Zato gredo ubogi izseljenci v temo in težko bodočnost.

Edina država, ki prihaja resno v poštev pri iseljevanju brezposelnih, je danes Francija, katere najrazličnejši rudniki so še sposobni, da požro še nekaj tisočev tudi naših delavcev. Povsod drugod je težka brezposelnost in se seveda te države z raznimi prohibitivnimi zakoni otepajo tujih delovnih moči. To velja tudi za Rusijo, ki svojim milijonom brezposelnih tudi ne more dati kruha. Franciji visoko konjunkturo omogoča momentano stanje njenega franka. Ko se frank utrdi in stabilizira, bo to minulo in delovnih prilik bo morda sledil čas brezposelnosti. Nato pa se bodo izseljenci morali vračati nazaj na svoje domove. Na to je treba misliti. Za reducirane rudarje organizira Delavska zbornica izselitev v Francijo, kjer je zaenkrat še dosti delovnih prilik. Toda to delo je zvezano z velikimi težavami in izselitev v državo, s katero nimajo nikakih delavskovarstvenih pogodb, je za prizadete vedno nevarno. Spominjamo samo na naše rudarje v Nemčiji, ki se ravno radi pomanjkanja mednarodne pogodbe ne morejo vrniti v domovino, ako nočejo izgubiti vseh iz naslova soc. zavarovanja pridobljenih pravic. Mnogi so stari in bi radi prišli, toda brez teh podpor ne bi mogli živeti. Tako jih pušti država v tujini umirati. Dolžnost Delavske zbornice je zato, da na vse te stvari misli in skuša s podjetniki in s francoskimi oblastmi doseči zadostno varstvo naših delavcev, zlasti, da jim varuje v tujini pridobljene pravice socialno-materijelnega značaja.

Mnenja smo sicer, da bi bila pri intenzivnejši organizaciji našega delovnega trga tudi doma zaposlitev mogoča, zlasti, ako uvažujemo dejstvo, da se tudi Trboveljska družba ne bo večno senčila v milosti sedanje vlade in da bo prišel čas, ko premog ne bo tako drag in bo zopetna zaposlitev mogoča. Morda ta čas ni daleč. Po naših industrijah je zaposlenega mnogo nepoklicnega delavstva, ki se rekrutira v velikih slučajih iz premožnih kmetij, ki so sposobne same preživljati svoje sinove. Tako pa kmetijski sinovi dostikrat iz pohlepa po zaslužku silijo v tovarno in odjedajo kruh poklicnemu delavcu. Revizija delovnih moči po naših industrijah bi morda pokazala važne in zanimive uspehe. Mislimo, da je celjska občina svoječasno sklenila, da v tej smeri vpliva na podjetja v svojem področju. Predmetna akcija bi morda ne ostala brez uspeha. — Za nekaj sto rudarjev — več se jih najbrže ne bo moglo izseliti — bi bilo dobiti dela doma. Tujina je tujina in kruh tam je grenak. Zato je tujina zadnji izhod. Preje naj se poskusijo druge možnosti. V državnem proračunu bo najbrže tudi dana vendarle kaka možnost graditve železnice (Rog. Slatina—Krapina) ali drugih večjih del, katerih dovršitev bo trajala dalj časa. Država naj zagotovi odpuščenim rudarjem delo pri teh delih. Seveda pa bi bilo z deli takoj pričeiti.

Dolžnost občin, zlasti mestnih je, da organizirajo brezposelno zavarovanje ali podpore (Gentski sistem!).

Vladajočim in obvladanim.

Velika noč 1926.

Obdobje težkih razočaranj je prišlo na delovno ljudstvo, ki si je po letih trpljenja v svetovni vojni pridobil končno svetovni mir, priznanje dela, osebnosti in pravico sodelovanja pri ureditvi delovnih pogojev.

Val draginje, ki je izšel iz papirnatega gospodarstva, je znižal njegovo kupno silo. Gospodarska kriza pa je skoro povsod vedla k brezposelnosti. Delovni razred je videl v osemurnem delavniku izpolnitev svojih želja; toda splošno mednarodno priznanje in neprikrajšana izvedba je izostala. Duševnim delavcem grozi obubožanje in razvrednotenje njihovega položaja. Vsakemu razvoju socialnega zavarovanja se grozi s strašilom finančne preobremenitve države in industrije. Nasproti temu pa se skuša finančni kapital ogromno obogatiti po zne-dah v Evropi in zapadni Aziji, polastiti se celih industrijskih strok in jih izrabljati kot zasebnih monopolov. Ne strašijo se niti korakov, ki morejo ogroziti mirovno delo Društva narodov.

Proti tem nevarnostim je bilo ustanovljeno Mednarodno združenje za socialni napredek. To društvo, ki je nastalo iz spojitve treh mednarodnih združenj: stalnega odbora za socialno zavarovanje, mednarodnega združenja za zakonito zaščito delavstva in mednarodnega združenja za boj proti brezposelnosti, se ozira kot novo združenje za socialni napredek na živo preteklost. Prve pogodbe o zaščiti delavstva iz leta 1904 in 1906 so osnovane na začetnem delu ustanovnikov teh organizacij. Kongresi za socialno zavarovanje proti brezposelnosti v Luksemburgu so dovedli k polnemu priznanju zavarovanja proti brezposelnosti in kongres v Pragi l. 1924 je končno javno rešil vprašanje osemurnega delovnega časa in podjetniških odbov delavcev.

Naloga novega mednarodnega združenja je, da postane s svojim raziskovalnim delom, vzgojo javnega mnenja in stremljenjem po ratifikaciji mednarodnih delovnih pogodb prednja straža socialnega napredka.

Pripravite se za dostojno proslavo 1. maja.

Rudolf Juvan.

Naše bodoče delo.

V nedeljo se sestane glavni delegatski zbor Narodno socialistične stranke, da napravi bilanco svojega dela v pretečenem letu ter ustvari temelje za bodočnost. Skromen je naš zbor, brez zunanje blekne in skoro neopazen, pa vendar za stranko izredno važen. Letošnji delegatski zbor se vrši v dobi, ko preživljamo v naši državi težke politične in gospodarske krize, vsled katerih so prizadeti predvsem delavci in nameščenci, oni sloji, ki tvorijo kader naših strank.

Sedem let je, kar smo si ustanovili stranko. Sedem let nesebičnega, naporenega dela. Z ustanovitvijo naše države, z osvoboditvijo jugoslovanskega življa izpod mačehovske Avstrije, je tudi pri nas pronicila ideja Vasilja Klofača, ideja narodnega socializma. Naše organizacije so naraščale. Število novih somišljenikov in idealnih borec se je z vsakim dnem večalo, četudi smo bili navezani sami nase in nismo imeli na razpolago onih sredstev, ki v politiki dostikrat odločajo. Že pri volitvah v ustavotvorno skupščino je izšla stranka zelo častno, saj smo po nekaj mesecih ustanovitve dobili dva poslanka.

Pri naslednjih volitvah v narodno skupščino nismo dobili mandata. Ni se to zgodilo vsled nazadovanja naših idej, ampak samo vsled cepljenja naprednih in predvsem socialističnih strank, kar je tudi glavni vzrok, da danes delavstvo nima niti enega svojega poslanka.

Mi smo bili prvi, ki smo iskreno in odkritosrčno želeli, da se ustvari enotna fronta delavstva. Nismo tega storili samo enkrat, temveč pri vsaki novi priložnosti smo sprožili misel skupnega nastopa vseh socialističnih strank. Ako do enotne fronte ni prišlo, ni krivda na naši strani, temveč na strani onih, ki so imeli ljubezen do delavstva samo na jeziku. Socialna vprašanja se je hotelo reševati z demagoškimi frazami, delavstvo se je zavaljalo z raznimi revolucionarnimi gesli, mesto, da bi se pričelo z resnim pozitivnim delom. Gospodarska revolucija je nesmiselna in nesreča za našega delavca. Vsek prevar bi prinesel delavcu le bedo in bi koristil politični reakciji. Socialistična vprašanja se ne da diktirati in uveljaviti s terorjem. Predvsem je potrebno delavstvo izobraziti. Socialistična družba je mogoča šele takrat, če bo delavstvo srčno in kulturno prerojeno. Za

socijalista mora biti prvo izobrazba, plemenitost in pravilno razumevanje bratstva in kdor tega nima, ta ni ne more biti socijalist. Zato odklanjamo vse take socijaliste, ki imajo socijalizem na jeziku, v svoji notranjosti in v svojih dejanjih so pa največji nasprotniki socijalizma. Demagoški lov za socijalističnimi gesli mora prenehati. Nastopa čas pozitivnega, resnega in stvarnega socijalnega dela; le v tem vidimo rešitev ročnih in duševnih delavcev. Kaj pomaga vse kričanje o internacionalni marksizmu in podobnih geslih levičarskih sodrugov. Delavstvo nima od tega nobenih koristi. S kričanjem se ne bo odpravilo brezposelnosti, ne stanovniške bede, se ne bo povišalo delavskih plač in ohranil 8 urni delavnik. Danes je položaj tak, da potrebujemo naš delavec in nameščene kruha in ne praznih demagoških fraz.

Ako ni moglo priti do enotne fronte socialističnih strank, bi pa vendar lahko prišlo do enotne fronte vseh ostalih naprednih strank. Napredni politiki je bilo v največjo škodo, da je hotelo imeti vsako omizje svojo lastno stranko. Ako bi bilo le nekoliko dobre volje, bi se za razne volitve in druga skupna narodna in socialna vprašanja vedno doseglo soglasje, ne da bi kaka stranka utrpela na svojem programu. Čas je že, da nastane stremenje pri naprednih strankah in da se ustvari kooperativa, ki bo omogočala enotne nastope. Oseba vprašanja morajo stopiti v ozadje, kadar so na dnevnem redu socialna, gospodarska in narodna vprašanja. Ljudstvo, država, nam mora biti prvo, vse osebnosti in malenkostni spori morajo stopiti v ozadje.

Naš letošnji delegatski zbor bo predvsem razpravljal o notranjih strankinih vprašanjih, baval pa se bo tudi s političnimi prilikami v državi, s posebnim ozirom na Slovenijo ter določil taktiko za bodočnost. Želim, da bi vodila vse delegate ena misel in želja: Delati za dobrobit ljudstva in za ozdravljenje razmer v državi; pritegniti k temu delu vse one, ki so za pošteno in sporazumno akcijo v dobroti delovnega ljudstva. Prepričan sem, da bomo na ta način najbolje izvrševali program narodnega socializma ter s tem pripomogli k napredku in socialni ter gospodarski svobodi.

Politični pregled.

Kriza Uzunovičeve vlade. Že v naprej se je vedelo, da Uzunovičevemu kabinetu ni usojeno dolgotrajno življenje. Uzunovič je sprejel ministrsko predsedstvo s pritrditvijo svojega strankinca šefa N. Pašića. Kadar bi se le zazdelo Pašiću, bi moral Uzunovič podati demisijo. Navzlic neugodni politični predprijavi pri sestavi nove vlade se je pa pričakovalo, da bo Uzunovičeva vlada izvrševala svoje posle vsaj nekaj tednov. Nepreračunljivi Stefan Radić je pa s svojimi izjavami znatno skrajšal poslovni rok nove vlade. Nastala je situacija, ki je povzročila v vladi težko krizo, iz katere ni drugega izhoda, da Uzunovič demisionira. Radikali so se naveličali Radićevih napadov in ne morejo trpeti, da meče Radić po vrsti radikalne ministre iz vlade. Radikalni ministri so predložili Radiću ultimatum, da odstopi, ali se pa razbije vladna koalicija. Radić odločno odklanja svojo demisijo. Nujno mora zato slediti demisija celokupne vlade.

Kaj se bo zgodilo po demisiji Uzunovičeve vlade, pokažejo prihodnji dnevi. Radić si obeta, da bo on s pomočjo opozicije sestavil novo vlado. Radićevi upi so pa neutehneli. Radić pač ne bo v položaju sestaviti nove vlade. Prav tako je malo verjetno, da bi se sploh mogla sestaviti poslovna vlada. Edini izhod so volitve, ki bi se naj vršile jeseni. Radikali žele, da dobe oni mandat za sestavo volilne vlade. Ker so pa radikali imeli že trikrat zapovrstjo volilni mandat, ne more biti tako gotovo, da ga dobe še četrti. Slišijo se predlogi, da bi izvedla volitve izvenstrankarska vlada. Vsekakor se mora smatrati današnja vladna kriza kot najresnejšo izmed vseh dosedanjih kriz, ki so kdaj pretresale našo državo. S trudom in samozatajevanjem uveljavljen sporazum s Hrvati se ruši vsled ne-normalnih nastopov Stefana Radića in onemogočuje politiko, od katere se je veliko obetalo.

Kako se izraža Stefan Radić o svojih zaveznikih. Takoj ko je prevzel ministrsko predsedstvo Uzunovič, je dejal o njem, da bo sicer čisto dober kot ministrski predsednik. Po mnenju Radića pa Uzunovič ni bil ekspediven kot resortni minister, to se pravi, da svojega dela ni v redu opravljal. Glede šefa zaveznikov stranke N. Pašića je izjavil Radić, da propade naša država, če bi bil še par let na vladi, kakor je propadla Avstrija. Meseci in meseci so potekali, toda posli se niso mogli reševati, ker je ministrski predsednik Pašić star človek. O ministru Simonoviću je dejal Radić, da je do bil o njem pisma, v katerih se pravi, da je kvartopirec. Po mnenju Stefana Radića je Simonovič nezmožen, da ostane še naprej minister. O ministru Krsti Miletiću je na shodu v Pakracu izjavil, da so se z njegovo vednostjo vršile velike tatvine na železniški direkciji v Zagrebu. Posledica teh nepremišljenih izjav je bila, da so podali ostavke ministri Simonovič, Miletič in Gjurčić ter državni podtajnik Kujundžić.

Značilno besedilo ostavke. Ko je prometni minister Krsta Miletič zvedel, kako ga je na shodu v Pakracu žalil Stefan Radić, je naslovil na ministrskega predsednika Uzunoviča pismo, ki se glasi: »Gospod predsednik! V današnji »Politiki« je objavljeno, da je gospod minister prosvete St. Radić na shodu v Pakracu med drugim rekel tudi to: Ako se ne popravi promet in ako se bo kradlo vsak mesec 4000 ton premoga v Zagrebu, to je 32 milijonov kron — za kar ve tudi Krsta Miletič, pa kakor da se ga ne tiče — ako se to ne popravi, on ne bo več minister prometa. Jasno. To se je zgodilo brez njegove volje v njegovi odsotnosti, toda če ne ve nobenega načina, da to odpravi, zanj ni več mesta. — Ordinarna laž je, da bi se karkoli takega zgodilo v času, ko sem jaz prometni minister. Ker te besede, ki jih je izgovoril aktiven minister, vsebujejo klevete in žalitve, preko katerih ne morem in nečem preiti, mi je čast prositi Vas, gospod predsednik, da mi izvolite uveljaviti ostavko na položaj prometnega ministra, ker ne želim, da bi bil še v priliki, da s tako »bitango« (vragabund op. ur.) in »vucibatino« (lopov op. ur.) sedim za isto mizo. Zahvaljujoč se za dosedanje zaupanje Vas prosim, gospod predsednik, da izvolite sprejeti zagotovilo mojega globokega spoštovanja. Krsta Miletič.« Izredno ostra motivacija ostavke je vzbudila v vsej politični javnosti veliko pozornost. Dosedaj pač ni bilo običajno, da se minister zahvali za položaj na način kot je storil to Miletič, ko je imenoval svojega bivšega kolego kot vragabundo in lopova. Radikalni krogi so mnenja, da drugače ni mogoče občeati z Radićem. Ministrski predsednik se je trudil, da pregovori Miletiča, da spremeni formulacijo svoji ostavki. Trud je pa bil brezuspešen, ker Radić ni želel samo Miletiča, ampak tudi nato še Simonoviča, ki je podal tudi ostavko.

Iz vrst Samostojne kmetijske stranke se oglašajo vedno večji odpor proti skupnemu delovanju z Radićevimi strankami. Voditelji SKS odkrito izjavljajo, da ne morejo pri Radiću ničesar doseči in da je skrajni čas, da se stranka zopet popolnoma osamosvoji.

Po sklepu lista.

Stefan Radić v opoziciji. Kakor je bilo pričakovati, Uzunovič je podal demisijo ce-
lokupne kabineta, ko je Stefan Radić odklonil, da izstopi iz vlade. Uzunovič je takoj sestavil novo vlado, v kateri so vsi dosedanjí ministri razen St. Radića, P. Radića in dr. Krajača. V vladi sta še nadalje ostala dr. Nikić in dr. Superina, ki sta se s tem izključila iz Radićeve stranke. Nova vlada nima v parlamentu večine. Še vedno je volilna vlada edini izhod iz sedanje situacije.

Po drugih državah.

Češkoslovaška uradniška vlada je zadnje dni predmet ostrih napadov s strani vseh čeških strank. Poslanec Stribny je naslovil na predsednika vlade pismo, kjer protestira proti vladnemu delovanju, ki ima namen izvesti le popularne odredbe, dočim se izogiba problemom, radi katerih je bila ravno poklicana vlada strokovnjakov. Pismo poslanca Stribnyja je bilo povod, da so tudi ostale stranke stopile iz rezerve in označile svoje stališče napram vladi. Večina strank je proti uradniški vladi in zahteva, da poda vlada demisijo. Se najbolj so naklonjeni uradniški vladi agrarci, ki odobravajo finančno politiko ministra Engliša. Seveda pa ta naklonjenost ne gre tako daleč, da bi tudi agrarci ne želeli padca uradniške vlade.

Druga socialistična internacionala je zborovala v Curihi in sklenila med drugim, da se ne obrne na komunistično internacionalo v svrhu ustanovitve enotne internacionalne. Prihodnje zborovanje druge socialistične internacionalne se vrši v Londonu.

Nemiri v Solunu. Dne 9. t. m. se je uprl del vojaštva v Solunu. Voditelji vstašev so zahtevali, da se mora general Pangalos takoj umakniti, da se sestavi nevtralna vlada, da se razpišejo svobodne volitve za predsednika republike, da je v času volitev predsednika republike začasni predsednik Konduriotis (vodja vstašev), da se zagotovi tisku popolno svobodo in da se izpuste vsi politični aretiranci. Vstaši so imeli v Solunu še precej dobre pozicije, vendar se je pa na črti popolnoma ponesrečil, ker solunskemu uporu niso sledila druga grška centra. Nad solunske upornike je bila iz Aten poslana vojna mornarica, iz kopnega so pa Solun obkolile vladi zveste čete. Upor v Solunu je bil kmalu potlačen, uporniki aretirani in odposlani v Atene, kjer jih je sodilo izjemno sodišče. Voditelja upora polkovnika Djavčesa in Karafusa sta bila obsojena na smrt, ostalih sedem obdolžencev pa na zaporno kazen.

Izvolitev Pangalosa. Preteklo nedeljo so se vršile volitve predsednika grške republike. Pred štirinajstimi dnevi so se vršile volitve v 12 okrožjih, sedaj je pa volilo še 23 okrožjih. Navzlic temu, da je opozicija proglasila abstinenco, se je udeležilo volitev več kot 90 odstotkov volilcev. Pangalos, dosedanjí diktator Grčije, je zmagal na celi črti.

Komunistična propaganda. V Stockholmu se je vršila tajna komunistična konferenca tretje internacionalne, katere so se udeležili predvsem delegati iz Avstrije, Madžarske in Nemčije. Na konferenci se je razpravljalo o tem, kako ojačiti komunistično propagando med vojaštvom in o tem, kako je izvršiti predpriprave za veliki komunistični kongres, ki bi se naj vršil v Holandiji ali v Angliji.

Velika rudarska kriza na Angleškem. Angleška premogokopna podjetja dobivajo od države subvencijo. Dne 30. aprila pa preneha državna podpora, če se ne obnovi pogodba med državo in podjetniki. Ko je dovolila angleška vlada podjetjem subvencijo, so se morali podjetniki obvezati, da ne znižajo rudarjem mezd in da ostane dosedanjí sedemurni delavnik v veljavi. Navzlic državní podpori pa niso bile ravno sijajne

rudarske razmere. V drugem polletju lanskega leta je bilo na Angleškem 350 tisoč rudarjev brezposelnih. Veliko število rudarjev je zaslužilo komaj po 550 denarjev na teden. Podjetniki obljubujejo, da bodo morali plače še bolj znižati in podaljšati delovni čas, kakor hitro ukine država svoje subvencije. Rudarske organizacije niso niti najmanj zadovoljne s tem, da se njihovim članom še poslabša že itak slab mezdní položaj. Rudarji odločno vztrajajo na tem, da morajo dobivati iste plače pri istem službenem času. Če drugače ne gre, mislijo delavski zastopniki staviti v parlamentu predlog, da se vsi rudniki podzavajo. Temu predlogu pa niso nič kaj naklonjeni vladajoči konzervativci. Vsekakor stopa rudarska kriza v Angliji v odločen štadij in nikogar ne bi presenetila vest, če izbruhne konec tega meseca v Angliji generalni rudarski štrajk. Posledice takega ogromnega štrajka so zaenkrat še nepreračunljive. Rudarji gotovo ne bi ostali v eventualnem mezdnem boju osamljeni. Pridružili bi se jim še ostali organizirani angleški delavci.

Mussolinijev sprejem v Tripolitani. kamor je odpotoval pretekli teden, je bil zelo pompijozen. Z ozirom na ponesrečen atentat piše italijanski časopisje: Mussolini je Italija. Kdor se ga dotakne, je proti Italiji. Mussolini je vzpostavil red v Italiji ter vzbudil vse energije italijanskega naroda k neumornemu proizvajanju. Z Mussolinijem stoji in pade Italija. Naj vedo vsi inozemci in renegati, da ima Mussolini za seboj ves narod.

Težkoče španskega direktorija. Vlada Primo de Rivero se ne nahaja v najprijetnejšem položaju. Vlada je pred zadnjim zasedanjem Zveze narodov vodila največjo kampanjo za stalni sedež v vodstvu Zveze narodov. Vsa prizadevanja so pa ostala brezuspešna in španska vlada je v inozemstvu izgubila zelo na svoji politični veljavi. Poraz v inozemstvu je vplival tudi na notranjepolitične prilike v Španiji, kjer se med ljudstvom oglašajo vedno več nasprotniki diktatorskega režima. Odvetniška zbornica v Barceloni je razpuščena in člani aretirani, ker so izdali proglas proti direktoriju Primo de Rivero. Vse to pa seveda ne moti Primo de Rivero, da še naprej sanja o Mussoliniju, ki je njegov naraven zaveznik.

Poljski ministrski predsednik Skrzynski je obiskal Prago, kjer se je sestel s češkoslovaškim zunanjim ministrom dr. Benešem in drugimi češkimi vodilnimi politiki.

Ruski emigranti so zborovali v Parizu in izvolili velikega kneza Nikolaja Nikolajeviča za ruskega carja Nikolaja III.

Mirovna pogajanja med Francijo in Španijo ter Rifovci so se pričela te dni. Francija in Španija zahtevata: Takojšnji sklep premirja in izmenjava ujetnikov. Ves Rif pride pod enega samega suлтana, ki pa ne sme biti Abd el Krim, ki je lahko samo poglavar kakega gorskega plemena. Stara francoska in španska meja se mora zopet vpostaviti. Glede notranje ureditve mora ostati Rif neodvisen, vendar obdržita Francija in Španija nadzorstveno pravico. — Malo verjetno je, da bi te trde pogoje za premirje sprejel Abd el Krim. V Rifu se bo spomladaj zopet pričela z nezmanjšano srditostjo vojna.

Prvi maj posvetimo nabiranju naročnikov za NOVO PRAVDO!

Prvomajska številka, NOVE PRAVDE, izide v večjem obsegu. To bo naš majski spis, katerega razširite med ljudstvo!

Politična šola.

Socializem na Nemškem in Avstrijskem.

Kot predhodnika nemškega socializma, po katerem so stopile kmalu vse druge socialistične šole v ozadje, smemo imenovati modroslovca Fichteja in Rodbertusa. Prvi pravi v svojem spisu »Der geschlossene Handelsstaat«, da ni prva naloga države, štiti obstoječe pravo, temveč najpoprej pripomoči vsakomur do njegove pravice; zato mora država energično poseči v življenje posameznikov. Rodbertus Jagetsov, po navadi imenovan le Rodbertus, zahteva od države, da uravnava gospodarske razmere, ki so prišle v nered po sedanjih gospodarskih organizacijah, po kateri so dohodki in premoženje razdeljeni krivično. Zato je po Rodbertusu naloga države, da določi normalno dnevno delovno dobo in normalno mezdno, da ceno dobrin določi po delu, ki je bilo potrebno za dobrino, da ustanovi delovni denar za delavce in napravi skladišča, v katerih bi se delovni denar zamenjaval z dobrinami. Tako bi sčasoma izginila zasebna lastnina glede zemljišč in produkcijskih sredstev.

Pravi ustanovnik moderne socialne demokracije pa je Karl Marx, ki se je rodil l. 1818 v Trierju. Oče mu je bil odvetnik židovskega pokolenja. Po končanih pravnih naukih je postal urednik radikalno-političnega lista »Rheinischer Courier«. Ko je bilo izdajanje tega lista od vlade prepovedano, se je preselil v Pariz, kjer je z Arnoldom Rugejem izdal »Deutsch-französische Jahrbücher«, in s Heinejem »Vorwärts«. — Leta 1844 iz Francoske izgnan se je za-

telkel v Belgijo, kjer je s svojim prijateljem Friderikom Engelsom priredil »komunistični manifest«. Iz Belgije je moral zopet bežati na Nemško, odtod pa l. 1849 na Angleško, kjer je živel do svoje smrti (1883) in se pečal poglavito z gospodarskimi študijami. Glavno njegovo delo je »Kapital, Kritik der politischen Oekonomie«. Marx sam je izdal le prvi del, ki govori o produkciji glavnice, nadaljevanje tega dela je izdal šele po njegovi smrti njegov prijatelj Engels.

Načela, ki jih je Marx razvijal v svojih spisih, so ta-le: Vsaka vrednost izhaja iz dela. Glavnica nastaja le iz neplačanega dela, ker podjetnik zbira glavnicno le na ta način, da ves produkt obdrži zase, delavcu pa da le toliko plače, da more živeti. Ko bi delavec prejel v mezdí le svoje delo, bi moral delati le gotovo število ur na dan. Toda to ne bi zadostovalo, da bi mogel kapitalist, t. j. lastnik produkcijskih sredstev, prejeti kak dobiček. Zato mora delavec zaslužiti s svojim delom nekaj več kakor mu je za življenje potrebno. To ostane kapitalistu kot nadvrednost, katero zopet porablja za produkcijo, s katero dela nove nadvrednosti, prejema nove dobičke. Podjetniku je na tem, da plača kolikor možno malo mezde in podaljša delovne ure, da prejme več nadvrednosti. Pa tudi tedaj, če bi delavcu pripadla ta nadvrednost, bi se v sedanjih razmerah ne mogel napraviti red na svetu, kajti dandanes se proizvaja brez načrta, v produkcijski anarhiji; zato nastopajo krize, ki na eni strani uničujejo vedno več majhnih podjetnikov, na drugi strani pa množijo število brezposelnih delavcev, takozvano industrijsko nadomestno (rezervno) armado, s katerimi raste ponudba dela in pada mezdá. Zato pa mora na mesto sedanjega kapitalističnega načina proiz-

vajati stopiti družbena, po načrtu vršča se organizacija produkcije, ki vsakomur dodeljuje po potrebi. Produkcijska sredstva se morajo torej posplošiti, da bo edini in pravi lastnik vedno le tisti, ki je napravil dobroto, to je delavec. Sedanja kapitalistična družba je dospela do točke, kateri sledi pogin, in na razvalinah te kapitalistične družbe zraste sama od sebe nova komunistična družba brez zasebne lastnine, kajti kapitalizem si sam žaga vejo, na kateri sedi. Število proletarcev se vedno bolj množi, s tem se manjša možnost za kupovanje, konkurenca je vedno hujša, da se slednjič morajo koncentrovati vsi delavci le v maloštevilnih preostalih velikih industrijah, katerih se bodo prav lahko iznebili revolucionarnim potom, nakar sledi komunizem.

Engels, ki je po Marxovi smrti prevzel duševno vodstvo nemške socialne demokracije, je opisani gospodarski razvoj, kakor si ga je načrtal Marx v svojih spisih, zložil v sledeče krepke stavke:

I. Srednjeveška družba: Mala posamezna produkcija. Produkcijska sredstva prirejena za posamezno porabo, zato primitivno neokretna; malenkostna, s pritlikavim učinkom. Produkcija za neposredno uporabo bodisi producenta samega ali njegovega fevdalnega gospodarja. Le tam, kjer nad to uporabo kaj preostaja, gre ta preostanek na prodaj in se zamenjava: blagovna produkcija torej šele v nastavku; toda že tedaj ima v sebi, v kali, anarhijo v družbeni produkciji.

II. Kapitalistična revolucija: Preobrat v industriji najprej s pomočjo proste kooperacije in manufakture. Osredotočenje doslej raztresenih produkcijskih sredstev v velikih delavnicah, in s tem njihova izprememba

v družbena produkcijska sredstva iz produkcijskih sredstev posameznika, kar pa v splošnem ne vpliva na obliko izmenjave. Stare oblike prisvajanja obstoje še. Pojavi se kapitalist: kot lastnik produkcijskih sredstev si prisvaja tudi produkte in jih izpreminja v blago. Produkcija je postala družbeno dejanje; izmenjava in prisvajanje pa ostaneta individualni dejanji, dejanji posameznika: družbeni produkt si prisvaja posamezni kapitalist. Temeljno protislovje, iz katerega nastajajo vsa protislovja, v katerih se giblje današnja družba in katere posebno očito kaže velika industrija.

A. Producent se loči od produkcijskih sredstev. Delavec je obsojen na dosmrtno mezdno delo, nasprotje med proletariatom in buržuazijo.

B. Pojavljajo se vedno bolj in vedno očitneje zakoni, ki vladajo nad blagovno produkcijo. Nebrzdani konkurenčni boj. Protislovje družbene organizacije v posamezni tovarni in družbene anarhije v vesoljni produkciji.

C. Na eni strani izpopolnjevanje strojev, ki so vsled konkurence postali neobhodno potrebni za vsakega tovarnarja, kar pomeni vedno več brezposelnih delavcev; industrijska rezervna armada. — Na drugi strani neomejeno razširjevanje produkcije, tudi prišilni zakon konkurence za vsakega tovarnarja. — Od obeh strani nezasišani razvoj produktivnih sil, presežek ponudbe nad povpraševanjem, nadprodukcija, prenapolnjen trg, desetine krize, pogrešni krogotoki: tu preoblikuje produkcijskih sredstev in produktov — tam preoblikuje delavcev brez posla in eksistenčnih sredstev; toda ta dva dvigatelja produkcije in družbene blagostanja se ne moreta združiti, ker kapitalistična oblika produkcije prepoveduje produktivnim

silam delati, produktom krožiti, kvečjemu, če se izpremene prej v glavnicno, kar pa ravno preprečuje njihova preobilica sama. Protislovje se je povečalo do nesmiselnosti. Način produkcije se upira obliki izmenjave. Buržuaziji je dokazano, da je nemogoča voditi dalje svoje družbene produktivne sile.

D. Delno priznanje družbenega značaja produktivnih sil, do katerega so bili prisiljeni kapitalisti sami. Velike produkcijske in prometne organizacije si prisvojajo najprej delniške družbe, potem države. Buržuazija se izkaže kot nepotreben razred; vse njihove družbene funkcije izvršujejo sedaj plačani nameščenci.

III. Proletarska revolucija: protislovja se razvijajo: proletarijat se polasti javne oblasti in izpremeni s to oblastjo družbena produkcijska sredstva, ki so se izmaknili iz rok buržuazije, v javno lastnino. S tem činom vzame produkcijskih sredstvom njihov dosedanjí kapitalistični značaj in omogoči njihov družbeni značaj, da se uveljavi. Sedaj je mogoča družbena produkcija po v naprej določenem načrtu. Razvoj produkcije onemogočuje nadaljni obstoj raznih družbenih razredov. Kakor izginja anarhija družbene produkcije, v isti meri uspada vedno trdnješe državna avtoriteta. Ljudje, slednjič gospodari svojega lastnega načina združevanja, postanejo s tem obenem gospodarji narave, samosvoji gospodarji — prosti.

Izvesti to svet osvobodilno delo, to naj bo zgodovinski poklic modernega proletarijata. Premotriti zgodovinske pogoje in s tem naravo samo tega prevrata in tako pojasniti danes tlačnemu razredu pogoje in naravo njegovega dela, h kateremu je pozvano, je naloga teoretičnega izraza proletarskega gibanja, znanstvenega socializma.

13 stranke.

Kraj. org. NSS v Sp. Šiški. V soboto dne 10. aprila t. l. se je vršil 7. letni občni zbor krajevne organizacije NSS v Spodnji Šiški. Po poročilih predsednika, tajnika in blaginjskega so se vršile volitve in so bili izvoljeni sledeči tovariši: Predsednik: Koprivec Ivan, podpredsednik: Rozman Alojzij, tajnik: Malgaj Ivan, tajnikov namestnik: Pleničar Pavel, blaginjski: Pušar Ivan, odbor: Jermoli Josip, Kovač Josip, Avgustin Emil, Kovič Janez, Zagar Fran, namestnika: Petek Milan, Kovačič Franc, preglednika računov: Petek Ivan, Križ Jože. Občni zbor se je vršil v največjem redu.

Članski sestanek krajevnice organizacije NSS v Mariboru. V nedeljo, dne 11. t. m., se je vršil v strankinem lokalu na Grajskem trgu, pod predsedstvom tov. Tumpeja sestanek članov NSS, na katerem se je

razmotiralo pred vsem o glavnem zboru NSS v Ljubljani. V debato je poseglo več tovarišev. Izvoljeni so bili tudi delegati za glavni zbor. V zadevi majske proslave se je sklenilo prirediti dopoldne 1. maja majske shod, zvečer pa zabavni večer s sodelovanjem »Bratsva«, oboje na Grajskem trgu št. 1 v dvorani, oziroma na vrtu.

Krajevna organizacija NSS v Ptuju vabi vse tovariše, da se redno udeležujejo članskih sestankov v »Društvenem domu«, ki se vrše vsako sredo ob osmih zvečer. Tovariši naj tudi takoj poravnajo strankin davek, najboljše na članskih sestankih, ker blaginjski nima časa, da bi obiskoval člane na domu.

Družabni večer kraj. organizacije za Dvorski okraj se vrši v nedeljo 18. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni pri »Panju« v Vegovi ulici. Na obilni poset vabimo somišljenike.

Strokovni vestnik.

Proslava 1. maja v Ljubljani. Članstvo NSSZ in Unije proslavi 1. maj v Ljubljani s tem, da prirediteljki sestanek združen z majskega nagovorom, tamburanjem in petjem. Zbirališče izletnikov ob 2. uri popoldne pred Narodnim domom. Točno ob 2. uri odhod po Večni poti v Dolnice. Vabimo vse ljubljanske člane NSSZ in Unije ter vse njihove prijatelje, da se tega majskega izleta udeležijo v kar največjem številu.

1. maj. Se samo dva tedna nas ločita do dneva delavske proslave. Okrognico za proslavo 1. maja smo že razposlali in dobili tudi že nekaj odgovorov, ki nam javljajo, da so nekatere naše podružnice pridno na delu za dostojno proslavo tega praznika. Še enkrat opozarjamo vse organizacije NSSZ, da se mora povsod, kjer je le mogoče, praznovati 1. maj in sicer kakor so dana navodila v okrognici. Vse proslave je takoj javiti tajništvo v Ljubljani, da zamore že v prihodnji številki »Nove Prave« razglasiti vse naše proslave. V prijavi je tudi navesti, ako se potrebuje govornika, da ga pravočasno določimo. Nobena podružnica ne sme ostati brez proslave 1. maja, tega največjega delavskega praznika. — Namesto zamišljenega majskega spisa bo izšla »Nova Pravda« v znatno povečani in zelo zanimivi ter pestri obliki. Že sedaj priporočamo vsem podružnicam, da si za 1. maj naroče čim več izvodov našega glasila in ga na majske proslave prodajajo. Majska številka »Nove Prave« bo nadomestovala naš majski spis in jo mora zato dobiti ta dan vsak član NSSZ in Unije v roke ter jo tudi pri prijateljih in znanih razširiti. Pripravljajte se povsod za dostojno proslavo 1. maja.

Vsem podružnicam NSSZ! Ponovno opozarjamo vse podružnice na eno zadnjih naših okrognic glede točnih seznamov brezposelnih članov v smislu želje Delavske zbornice. Vse podružnice naj nam redno mesečno poročajo o številu brezposelnih naših članov z natančno navedbo, od kdaj je brezposeln, število družinskih članov itd. Te seznane bomo morali odslej redno pošiljati na Delavsko zbornico in naša naloga mora biti, da delo te važne delavske institucije podpremo z vso svojo močjo. Upoštevajte torej to željo in postopajte v smislu okrognice. — Vse podružnične blaginjske opozarjamo na točnost pri odpošiljanju obračunov. Imamo še nekaj zamudnikov in ti naj si zapomnijo, da je točnost lepa čednost. Bodite tudi v tem pogledu točni in ne otežujte dela našemu glavnemu blaginjsku, ki sam ljubi red in točnost. — Opozarjajte o vsaki priložnosti vse člane na prireditve v Ptuj in pridobite čim več udeležencev za binško izlet v Ptuj. — Tajnik.

Glavni zbor Narodno socialne strokovne zveze se vrši letos, kakor že javljeno v Ptuj in sicer o binško izletih.

Mladinski vestnik.

O organizaciji.

Iz referata br. Stane Bokala »Naša mladina« na okrogni konferenci narodno-socialističnih organizacij na Jesenicah, dne 5. aprila 1926.

Trdna organizacija, sestojeca iz zavednih mladih socialistov, je prvi predpogoj napredka. Tega se mora mladina zavedati. Organizacija ne sme biti zatočeničih onih, ki iščejo le zabave, marveč mora družiti predvsem one, ki se zavedajo resnosti življenja. Veliko odgovornost imajo funkcionarji, kateri morajo biti vsem ostalim v organizaciji vzor dela. Mi vsi pa se moramo zavedati, da kot osebe nismo nič, marveč, da moramo usmeriti vse naše stremilje in delo le v enem cilju: utrditi in idejno poglobiti vse naše organizacije. Red, disciplina, točnost in bratstvo v naše organizacije. Ven z osebnostmi, ven z onimi, ki se branijo dela, kajti suha rastlina zadušit okrog sebe vse one mladike, ki komaj pričnajo kiliti in se razvijati k življenju. Brez discipline ne zmaga armada, brez discipline se ne razvija organizacija. In

ravno disciplina, red, točnost itd. so one hibe, na katerih bolehalo vse organizacije, kakor tudi mladinske. Tam, kjer se bratje in sestre zavedajo dolžnosti, tam, kjer čutijo odgovornost za delo in napredek društva, se kažejo uspehi. Tam pa, kjer so člani plačali članarino in s tem smatrali, da so že izvršili svojo dolžnost napram društvu, organizacije životarilo in bodo živelile, dokler se v njih vrste ne uvede stroga disciplina ali pa — dokler ne bodo razpadle. Zato bratje, sestre, z ljubeznijo na delo za naš skupni cilj, kajti od nas, od mladine, je odvisna zmaga narodnega socializma.

Jesenice. Seja (redna) odbora »Bratstva« se vrši v četrtek, dne 22. aprila 1926. Bratje odborniki se pozivajo, da se je udeležijo polnoštevilno in točno ob začetku, ob 7. uri zvečer.

Izobraževalno društvo »Bratstvo« Zagorje priredi dne 18. t. m. (nedeljo) ob 7. uri zvečer v kavarni Müller zabavni večer. Igra društveni tamburaški zbor. Vsi prijatelji našega pokreta vabljeni. Odbor.

Tedenske vesti.

Kaj je vse mogoče pri nas.

Poštna uprava je regulirala prejemke za poštne odpravnike. V naprej se je že pričakovalo, da se za to kategorijo poštne uslužbenec (kot za ostale) ne obetajo zlati gradovi. Da bo pa takozvana »regulacija« izvršena na tako nesocialen način, pa tudi največji črtnogled ni pričakoval.

Nekateri takozvani poslovači podeželskih pošt imajo poleg svoje poštne službe še drug poklic. Ti bodo že nekako preboleli udarec poštne uprave. Če drugače ne, pa bodo dali slovo poštni službi in poiskali svoj kruh izključno le v svojem drugem poklicu.

Drugače je pa s poslovači, ki so navezani le na poštno službo. Že dosedaj niso mogli izhajati s svojimi bornimi dohodki. Kakšno bo pa njihovo življenje sedaj, ko so se jim z »regulacijo« še zmanjšali dohodki, je pa odprto vprašanje.

Podrobni podatki o novi regulaciji prejemkov poštne odpravnikov nam še niso znani. Znan nam je pa slučaj, ki dovolj jasno razsvetljuje novo regulacijo.

Za pošto na Ježici pri Ljubljani je po novem pravilniku določen na mesec znesek 1000 dinarjev. S tem zneskom mora biti poravnana plača poslovačici, raznašalca pisem, kakor tudi najemina za lokal, stroški za kurjavo, razsvetljavo in pisarniške potreščine. Če bi poslovačica sama dobivala honorar 1000 dinarjev mesečno, ne bi bilo veliko. Kako se naj pa krijejo iz zneska 1000 dinarjev še stroški za raznašalca pisem itd. je pa nerazumljivo.

Pod temi razmerami se bo morala pošta na Ježici zapreti. In tako se bo zgodilo s poštami povsod, kjer bodo določene za vzdrževanje poštne poslovalnice tako smešne vsote kot na Ježici.

Z novim poslovníkom ne bodo le težko prizadeti poštni odpravniki, ampak tudi ljudstvo, ki bo izgubilo poštne poslovalnice.

»Narodni dnevnik« bi rad zvedel, kdo je uredil obveznosti »Nove Prave« v prejšnji tiskarni. Da ne bô v skrbeh, mu povemo, da dosedaj še nihče. »Nova Pravda« pač nima za seboj kot »Narodni dnevnik« petičnih političnih športnikov. Je že tako: Vse informacije »Narodnega dnevnika« so od muh.

Križa v bankah. Pri Jadransko-podunavski banki so se 1. aprila izvršile zopet velike redukcije osebja. Med odpuščenimi je mnogo Slovencev. Kdor je hotel ostati v službi še nadalje, je moral resignirati na pravice, ki mu jih je nudila v veljavi stoječa službena pragmatika, to je pravica do določene odpravnine, penzije itd.

Nov sporazum med poštami in prometnim ministrstvom. V svrhu vzdrževanja brzojavnih in telefonskih prog, ki vodijo ob železnicah ter se uporabljajo skupno, sta poštini in prometni minister izdelala nova določila. V teh so tudi navedeni predpisi za posluževanje brzojava in telefona od strani privatnikov na železniških postajah, kjer ni pošt ali pa so oddaljene. Zato bi bilo dobro, da bi se javnost o tej zadevi primerno poučila in pričakuje razglasov poštne uprave.

Kakšna bo letošnja žetev? Iz evropskih žitnic (to je zlasti Banat, Madžarska in še nekatere druge pokrajine), prihajajo poročila o lepih žetevnih prognozah. Vsa ozimna je jako dobro prezimila in tudi pomladna setev se je ugodno izvršila. V nadi na boljše letino nas utruje tudi dejstvo, da žitni trst niso mogli doslej že dvigniti cene žitu, kar bi se bilo gotovo zgodilo, če bi bili dosedanj izgledi na žetev slabši od laniških. Napoveduje se nam sicer zgodnja suša v poletju, pa ta tudi ne bo vsega pokvarila.

Omejitev nogometnih iger za šolsko mladino. Na Čehoslovskem bodo prepovedali posejanje nogometnih tekem šolski mladini pod 14. leti. Ta korak utemeljuje s tem, ker se pri tekmah dogaja vedno več nezgod.

Nove zlatnike po 20 Din, o katerih se je pisalo, da so že naročeni, bodo šele naročili in se nahaja avstrijsko zlato, iz katerega bodo kovani, še v naši državni zakladnici. Zlatnikov tedaj še ne bomo tako hitro dobili.

25 parski drobiž bodo menda izdali sedaj v promet. Drobiž je že dolgo v Beogradu, pa so imeli zaradi njega pomisleke, ker je iz boljših snovi, kakor pa dinarski ter zato več vreden.

Vprašanje, če je tako prav? V naši domači industriji je huda kriza. Po vrsti se je v tovarnah pričelo odpuščati ljudi, ker ni dela, ker ni odjemalcev, ker je blago vsled previsokih davkov predrago. Obrati so se ponekod čisto ustavili. Kjer pa obratujejo dalje, iščejo izhoda iz te krize na drug način, z reduciranjem plač že itak do skrajnosti obubožanega delavstva. Brezposelnost se večja, kruha za ljudstvo ni. Poleg vsega pa pride še to, da obrtne oblasti onemogočajo ustanovitve novih industrij. V Zalcu se je ustanovila tvrdka, ki hoče ustanoviti v bivši pivovarni — tek-

stilno tovarno. Dasi je nova tvrdka že protokolirana, ne dobi koncesije. Smo v principu proti temu, da bi se pri nas pričel uveljavljati tuj kapital. Toda pri danih razmerah je treba vendar nekaj storiti, da se osigura našim ljudem kruh. Ali omogočiti domači industriji obratovanje in eksistenco, ali pa dovoliti tujemu kapitalu razmah v državi z domačo soudeležbo. Eno ali drugo! Delavstvo ne more živo pod zemljo. To naj si merodajna in danes gospodujoča gospoda zapomni!

Razprava proti falzifikatorjem frankov se bo pričela po poročilih iz Budapešte 7. maja. Naravno, da se bo za razpravo zanimala cela Evropa ter da bodo navzoči poročevalci iz vseh držav. Vendar, kakor vse kaže, tudi po tem grimenju ne bo dosti dežja.

Najdba v zidu. Leta 1924 sta bila v Lyonu umorjena v svoji spalnici neki mesarski mojster in njegova žena. Sedaj so pri prezidavi hiše našli v steni dotične sbebe zaklad — denarnico z 20.000 franki. Denarnico so ljudje spoznali za last umorjenega mesarja.

Velik gozdni požar v Franciji. V okolici mesta Bordeaux je nastal v gozdovih velik požar. Pogorelo je doslej že preko 1000 hektarjev krasnih gozdov. Prebivalci iz okoliških vasi so morali bežati, ker je ognjeni element objel tudi nekatera selišča. V akcijo je stopilo vojaštvo.

Nenavaden čudak je te dni umrl v Angliji na svoji ladji, na kateri je preživel celih 36 let, ne da bi zapustil njen krov in stopil na suho. Možakar je bil rodom Amerikaneec ter je odšel s svojo ladjo iz Amerike leta 1890 ter se usidral ob angleški obali v bližini neke ribiške naselbine. Ob izbruhu vojne se je moral preseliti s svojo ladjo nekaj kilometrov od tu proč in ladjo so mu potegnili na suho. Vendar jo čudak tudi potem nikdar ni zapustil. Mož je moral biti bogat, ker čestokrat je vrgel ribičem kake bankovce. V svoji samoti je doživel 74 let.

Grd zločin je izvršil na belo nedeljo v Zalcu pri Celju neki 24 letni fant nad nekim dekletom iz Ponikve, s katerim sta že dalje časa prijateljsko občevala. V nedeljo je fant dekleta zastrupil s bomboni, katere ji je ponudil na sestanku. Med potjo je dekletu postalo slabo in je ljudem povedala, kje in s kom je bila, kaj se je zgodilo, povedala tudi o posledicah razmerja in na to izdihnila v groznilih mukah. Ljudem je bilo takoj jasno, kaj se je zgodilo. Grdega zločinca so zaprli.

Petrolejski požar v Kaliforniji. V južnosameriški državi Kaliforniji je nastal velik požar na petrolejskih napravah, ki je zavzel velikanske dimenzije, cele milje dolge in široke. Doslej je škoda baje nad 65 milijonov dolarjev. Požar so sicer omejili, vendar gorita še dva rezervarja, ki vsebujeta preko 14 milijonov barel petroleja.

Ljubljana.

Tako se ne zida! Pred kratkim smo poročali o novih stvareh, ki so se pričele graditi na ljubljanskem polju. Pred vsem smo omenili gradnjo stanovanjskih kolonij mestne občine in pa drž. železnice. Razveseljivo je, da se v tem oziru sploh nekaj dela. Vendar pa se človek začudi, če si stavišča nekoliko natančneje ogleda. Ali je iz gospodarsko-ekonomičnega stališča prav in dobro, da so se merodajni činitelji odločili za gradnjo provizornih stavb? Po našem mnenju je to čisto napačno in skrajno neekonomično. Zlasti za provizorne hiše, ki jih gradi mestna občina, je naravnost škoda denarja. Vse delo je solidno, lepo. Pa v zvezi s tem se bodo najbrž morale hiše v doglednem času podreti. Ali ni škoda, da se ni napravilo kleti? Ali bi se ne delalo še za spoznanje debelejšega zidu, ki naj bi se dvignil vsaj za 1 meter višje, da bi nastale visokoparterne hiše? Koliko več pa bi bilo stroškov v sorazmerju z vrednostjo, na kateri bi vse hiše s tem pridobile. Malo bolj bi se že moralo ozirati na ljudi, ki bodo tam stanovali! Ali ni klet za naše kraje neobhodno potrebna. Večji nesmisel dotični, ki je to predlagal in oni, ki je to dovolil, pač ni mogoče narediti. To je neodpuščljivo baš zato, ker bi naprava kleti na suhem terenu, ki graditelju nudi razen cementa ves material, vso stavbo le za malenkost podražila. Ravno zato, ker so stanovanja majhna, bi morala imeti kleti. Še slabše zida železniška uprava. To je direktno zapravljanje denarja. Zidane barake imajo dvojne stene, tako da nastane vmes nekaka zračna izolacija. To ni nič napačnega, celo dobro. Vendar pa tako tenkih sten, ki jih tvori ploskovno naložena opeka ter je samo dobrih 7 centimetrov debela, stavbna oblast ne bi smela dovoliti. Tako zgrajena hišica je nesigurna in nevarna za življenje. Poleg tega je zidava tudi zelo zamudna in nerodna. Čisto gotovo je tako zidanje vse graje vredno, ker je neekonomično, slabo in v vsakem oziru nesigurno ter ne stane dosti manj, kakor če bi se postavilo nekaj dobrega in stalnega.

— Avtomatična telefonska centrala, ki jo grade kakor Noe svojo barko — po krivdi gospode v Beogradu, bodo po zatrdilo strokovnjakov dokončali meseca julija t. l. Je pa to že skrajni čas, ker razmere so pri našem telefonu neznosne.

— Tivolski gozd v nevarnosti! Kar pogledamo si smrekove nasade v ljubljanskem tivolskem gozdu po vrsti, pa bomo ugotovili žalostno dejstvo, da je vse smrečje okuženo, napadeno od lubadarkega mrčesa. Škoda, da bodo te ponosne smreke izginile že v kratkem, škoda pa tudi za zarod, ker bo tudi njega doletela ista usoda. Čudno je, da se poklicani organi za to niso znenili o pravem času.

Maribor.

— Kako država spoštuje svoje zakone. Imamo dva socialna zakona, zakon o zaščiti delavcev in zakon o zaščiti dece in mladine, ki bosta ostala kmalu samo še na papirju. Ker država ne kaže nikakega zanimanja za naraščaj, je mariborska mestna občina sama prevzela zaščito dece in mladine, ki jo predvideva zakon o zaščiti dece in mladine. Vse kaže na to, da bo morala mestna občina prevzeti tudi državno borzo dela, ker država tudi za to institucijo, dasi je predvidena v zakonu o zaščiti delavcev, ne kaže nikakega zanimanja. Vprašati se moramo, čemu potem zakoni? Ali so bili izdani samo radi lepšega, da se ljudstvu in mednarodnemu uradu dela v Ženevi siplje pesek v oči? Če se država hoče otrestiti zakonov, ki imajo za posledico materijelne dajatve, katere hoče naprtili občanom, zakaj se ne brani denarja, ki se steka v državno blagajno v gornji namen?

— Maribor ali Marburg? Kakor se Nemci izogibajo še vedno na levo stran, samo, da s tem pokažejo svoje zaničevanje do jugoslovanskih odredb, tako obstoja za njih še vedno Marburg in se Maribora poslužujejo le, če so v to prisiljeni. Da bi jim pri tem vsaj vlada ne dajala potu! Ta potuha se daje Nemcem s časopisom »Marburger Zeitung«. Zakaj ne »Mariborer Zeitung«, kajti sedaj ni več Marburga, ampak samo še Maribor. Kolikor se spominjamo, je bilo v upravi omenjenega časopisa naročeno, da mora v gornjem smislu popraviti svoj naslov. Kako malo se vlada za svoje odredbe briga, izhaja iz tega, da »Marburger Zeitung« že 4 leta popravlja svoj naslov (glavo časopisa). Vprašajte upravo kateregakoli lista, nikjer ni treba več, ko k večjemu en mesec, da se izpremeni glava. »Marburger Zeitung« pa je nemogućnost izpremembe naslova utemeljila s tehničnimi težkočami in naše oblasti so na vso to zadevo pozabile tako, da še danes hodi »Marburger Zeitung« s svojo staro glavbo po Mariboru in agitira za nemški Marburg, proti slovenskemu Mariboru.

— Narodno gledališče. Pretekli teden smo imeli gostovanje izredne ženske pevke mednarodnega slovesa, Gidie Buccarini. Kljub slovesu in veliki reklami od strani ljubiteljev petja je bilo gledališče slabo obiskano. Veliko obetajajo spored izbranih kompozitov: Meyerbeer, Donizetti, Verdi, Puccini itd. ni vlek. Buccarini — že starjša dama — razpolaga res z vso fino tehniko glasu, kakor je to opisala reklama, vendar se nam zdi njen glas za naša ušesa preveč kozmopolitski, premalo domač. Za svoje petje v raznih jezikih je pevka žela zasluženo navdušenje. Dodala je arijo iz »Traviate«. — Bolj obiskani je bil večer repertize burke »Sluga dveh gospodov« (v naslovni vlogi g. Kovič). — »Grafica Marica« še vedno vleče, to je pokazala nedeljska, zelo dobro obiskana predstava. — V torku in sredo sta gostovala člana zagrebške opere gospa in gospod Mitrovič v operi »Tosca«. Polna hiša, dobro igrano, veliko navdušenje, zlasti obema Mitrovič. — O premijeri Tolstojevske veselice »Sadovi prsvete« govorimo prihodnjič.

— Pedagoški teden. Koliko lepih idej, truda, dobre volje spraviti mladino na druga boljša, lepša pota, jo usposobiti za prerojeno generacijo, je zbranih v načrtu pedagoškega tedna, ki ga je tudi letos tako vzorno organiziral g. prof. Šilih! On sam je bil kot pedagog v dobri šoli pri mostru Vidoviču v Sarajevu. Predavanja so bila dobro obiskana tudi od strani staršev. Ali bo ta setev rodila tudi sadove in kakšne?

— Sneg, toča in slana. Za 8. aprila napovedani preobrat je bil točen. Izvršil se je v padavini snega po hribih, celo nižjih kakor je zapadni del Pohorja. Nekateri kraje ob severni meji je obiskala tudi toča. V nedeljo 11. aprila se je vreme spremenilo vsako uro. Na severni meji so se tekom popodne izvrstile vse padavine: sneg, toča, sodra, dež. Zelo nizka temperatura ob dveh nasprotnih vetrovih (jugovzhod in severozapad), nato naravnost krasno vreme z izredno modrinjo v tork večer in sredo ves dan, so gotovi znaki za izredne elementarne katastrofe, ki so se vršile in se še nadaljujejo na morjih in v deželah blizu najmanj dveh ognjeniških izbruhov. Naša prognoza se točno potrjuje tudi v tem, da živimo v zanimivi dobi, ko se neprijetno probujajo že več časa ugasneli ognjeniki. V zvezi s tem se nadaljuje tudi izredno, zelo se menjajoče vreme, polno padavin, vmes krasnih dni, a tudi težjih lokalnih vznemirjanj zemlje.

Specijalna mehanična delavnica za popravo pisalnih, računskih, kopirnih in razmnoževalnih strojev, kakor tudi registriranih blagin. Razne tipke in pisave za pisalne stroje vseh sistemov spremenim po naročilu in vzorcu. Tehn. znamenja.

LUD. BARAGA LJUBLJANA Selenburgova ul. 6 TELEFON ŠTEV. 980

Pogovor o tem in onem.

Kaj ženske občudujejo pri moških.

Neki angleški list je vprašal svoje čitatelje, kaj da najbolj občudujejo pri moških, ali z drugimi besedami, kaj da jih k moškemu najbolj privlači. Prišli so različni odgovori. Nekatere pisateljice trdijo, da more lepa zunanost moža pritegovati samo mlade goske, da pa se vsaka ženska, ki ima nekoliko izkušenosti, občudovanju in oboževanju filmskih igralcev in dramatičnih umetnikov samo smeje. Tudi intelekt ni odločilne važnosti, ker mož z enostransko duševno izobrazbo se smatra za dolgočasnega in neizkušenega v življenju. Nasprotno pa mnoge ženske soglašajo v tem, da je jako važno dobro obnašanje, ki ženskam imponira. Preveč površna pozornost ne imponira. Ženske dobro občutijo, ali je spoštovanje samo narejeno in pretirano ali pa je prirojeno in resnično. Mirna, samozavestna, postrežljivost in pozornost ne zgreši nikdar svojega cilja pri ženski in če iz mnogih malenkosti uvidi, da je mišljenje moškega usmerjeno k njej, bo smatrala to obnašanje za dvorjenje, kateremu se le stežka upira. Moč in energija so še danes lastnosti, ki žensko najbolj privlačujejo k moškemu. Dobra volja in šaljivost se smatrajo za priljubljene lastnosti. Mož, ki prinaša v družbo veselost, ima pri ženskah srečo. Najbolj pa upošteva moderna ženska pri možu dobro prijateljstvo, ker danes kot nekoč želi biti žena od moža predvsem ščitena in hoče se čutiti varno v moški družbi.

Ogromnja zavarovanja filmskih igralcev.

Praktična Amerika je poskrbela tudi za veliko razširjenje zavarovanja na življenje in smrt in v poslednji dobi se je pričelo posebno med filmskimi igralci in drugimi umetniki širiti zavarovanje posameznih telesnih delov in to za ogromne vsote. Seveda si lahko mislimo, da izgledajo taka zavarovanja večkrat precej, če ne zelo čudno.

Gotova filmska igralka-zvezda je slovela po svojih krasnih ramenih in seveda jih je dala takoj zavarovati. Ta zavarovanja se sklepajo le z ameriškimi in angleškimi zavarovalnicami.

Po vzoru te filmske igralkice si je pustila takoj zavarovati druga igralka Viola Dana svoje prekrasne noge. Sledila ji je znana nemška filmska umetnica Ossi Oswald, ki si je dala zavarovati svoje plemenite noge za 300.000 zlatih mark. Gospa Nemčova, ruska plesalka, ki nastopa v Parizu, pa je postavila rekord, ko si je dala zavarovati v Londonu svoje noge za 30.000 funtov, kar znaša 8 milijonov dinarjev. Zavarovalnica pa si je izgovorila, da zavarovanje ne velja za poprevarne države, torej za Rusijo, ČSR, Avstrijo, Nemčijo in vse balkanske države. Francozinja Mistinguetti, ki je stara že 55 let, si je tudi pustila zavarovati svoje noge za nekoliko milijonov franc. frankov.

Pa ne gre samo za ramena in noge, temveč tudi za hrbte filmskih igralcev. Mac Dusch, ki ima najkrasnejši hrbet na svetu, si je pustila zavarovati hrbet. Tudi znana filmska diva Fern Andra si je zavarovala svoj hrbet za milijon zlatih mark, ko je imela pred časom napraviti nevaren skok s strehe nekega cirkusa. Neki ameriški filmski igralec, ki strašno škili, pa si je pustil zavarovati tudi to svojo posebnost.

Zanimivo je zavarovanje Blanche Cavitt, ki je strokovnjakinja za preizkušanje parfemov v veliki tovarni. Njen izvanredni vonj ima sedež v nosu, zavarovala si je torej nos za 50.000 dolarjev.

To so ogromne vsote! Ali naj primerjamo z njimi vsote, za katere so zavarovani udje naših delavcev?

Šaljivi kotichek.

Kranjski Janez je padel med boji v Galiciji v zelo naraslo reko. Ker ni znal plavati, se je pričel hitro potapljati. V veliki stiski vzklikne: Reši me, Marija, mati božja in obljubim ti svečo, visoko in debelo, ko naš cerkveni stolp.

Tok reke je Janeza zanesel pod neko vrbo in Janez je splezal nanjo. Bil je rešen. In obljuba ga je pričela težiti in pričel je »glihati«: »Ljuba Marija, glej vosek je drag, saj bo tudi navadna sveča zadostila.«

V tem se veja, na kateri je sedel Janez, odlomi in on pade spet v vodo. Potapljajoč se vzklikne:

»Oh ti preljuba mati božja, ti pa tudi nobenega »špasa« ne zastopiš.«

Nadomestilo.

Stari devici prigovarjajo njeni prijatelji, naj vendar poroči veltrogovca N. N., ki je zaprosil za njeno roko. Toda kot ved-

no, je tudi sedaj odklonila, češ da ima psa, papigaja in mačka.

»Ampak saj to vse vendar nima ničesar opraviti z zakonom,« ji prigovarjajo prijatelji.

»Oprostite! Pes cel dan renči, papigaj zmerja ves dan in maček se potepa okoli celo noč. Zakaj naj potem potrebujem še moža?«

Točen račun.

Mlado, lepo, toda nekoliko neumno dekle se poroči z mladim dobričino, ki ima edino napako, da je še bolj neumen kot ona.

Lepega dne mu mlada ženka rodi otroka, komaj tri mesece po poroki. To pa mlademu bedakoviču le ni šlo kar tako v glavo. Podal se je torej k župniku in ga vprašal, kako da je z zadevo.

»Kaj za vraga te pa moti?« mu odgovori župnik. »Vsaj je vse v najlepšem redu. Tri mesece si že pri svoji ženi, tri mesece je ona pri tebi, tri mesece sta obadva skupaj. To je skupaj devet mesecev. Torej vidiš, da je vse v redu!«

Ženka je bila preje župnikova kuharica.

On (k svoji ženi): »Če me do enajstih ne bo domov, ti ni treba čakati name.«

Ona: »Mi niti v glavo ne pade. Če te ne bo do desetih, pridem pote v gostilno.«

»Kako starost prisojate temu vinu?« vpraša gostilničar nekega gosta. »Hm,« je odgovoril le-ta, »vdi se mi, da je iz Noetovih časov, ker iz njega se čuti vesoljni potop.«

Zdravnik je predpisal bolnemu otroku ribjo toščico. »Toda, gospod doktor,« pravi otrokova mati, »ribja toščica vendar ni več moderna.« — »Otroci tudi!« je odgovoril zdravnik.

V živalskem vrtu ogleduje Janeček s svojo mamico opice. Naenkrat pravi: »Mamica, ali ne vidiš, da izgleda tale opica, kakor naša babica?« — »Toda, otrok božji, take stvari se vendar ne govorijo.« — »Mamica, saj me ta opica vendar ni razumela!«

»Ni nič resnega,« je končal mlad zdravnik svojo preiskavo pri mladi, lepi in živahni vdovici. »Malo ste nervozna in dobro bi bilo, če se brž zopet omožite.« — »Hvala za svet, ali naj smatram, da me hočete vti za ženo?« — »Veste, stvar je taka,« je odgovoril zdravnik, »mi zdravniki zdravila samo predpisujemo, toda ne dajemo jih sami.«

Priporočamo knjige ljudske univerze

1. zv. Karl Oswald: O potrebi socialno-etične orientacije; cena 3 din.
2. zv. Alojzija Štebič: Zaščita zanemarijene dece in mladine; cena 3 din.
3. zv. Dr. Alma Sodnik: O vzgoji deklet; cena 3 din.
4. zv. F. S. Finžgar: O lepi knjigi; cena 3 din.
5. zv. Dr. Rado Kušej: Cerkev v luči prava in etike; cena 5 din.
6. zv. Dr. Metod Dolenc: Kaj hoče moderno kazensko pravo; cena 5 din.
7. zv. Jos. Wester: O naši srednji šoli; cena 5 din.
8. zv. Ing. Jaroslav Foerster: O strokovnem solstvu; cena 5 din.

Zvezki se dobe v knjigarnah, ali se pa pismeno naročajo pri ZADRUŽNI KNJIGARNI, r. z. z o. z. v Ljubljani.

ARGUS je naš najboljši domači informacijski zavod. Ima v vseh krajih zanesljivo zastopništvo. Obvešča o vsem, zlasti o inovativnem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privat, oseb, ove informacije so vedno točne, izčrpne in hitre. Se nahaja v Vuku Karadžića ulici 11 Beograd. Ov telefon je 6-25, njegov brzojavni naslov Argus.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

Lord Weston ostane popolnoma miren. »In ti so?« vpraša hladno.

»Dvoboj s sabljami — dokler eden nasprotnikov ne pade.«

»Čisto prav, saj popolnoma soglašam, — dokler eden od naju ne pade!«

Te besede se glase tako grozeče in nič dobrega obetajoče, da se gospod iz Dundee skoro prestraši.

»Dragi Weston, smatram za svojo dolžnost, da poskušam doseči spravo — — — Lord se glasno zasmeji.

»Sprava? Ne, dragi prijatelj, ali poročnik Colwell ali jaz: eden od naju je preveč na svetu!«

Prijatelj se še bolj prestraši.

»Ampak, dragi Weston, povejte mi vendar za božjo voljo, kaj se je pripetilo, — poročnik Colwell in vi sta bila vendar tako dobra prijatelja. Če gre za nesporazumjenje ali celo za razžaljenje, ki pa gotovo ni bilo namenoma izvršeno, je vendar še lahko odvrniti nesrečo s svojimi neprepletnimi posledicami. Pomislite vendar, dragi Weston, da ste zaročeni in — — —

Lord ga zopet prekine z groznim smehom.

»Zaročen, hahaha, da še sem, toda danes popoldne se bo o vsemu odločilo. Ali padem ter naj potem gotova dama sama obračuna s svojim srcem, če — — — toda o tem ne maram govoriti. Če pa pade poročnik Colwell, potem vem, kaj mi je storiti.«

»Vsaka beseda je vedno bolj zagonetna,« zamrmra prijatelj pri sebi.

»Dragi Weston,« se odloči sedaj prijatelj, »vi veste, da sem vaš prijatelj in da mi ne more biti vseeno, če boste vsled pogojev za dvoboj težko ranjeni ali celo ubiti. Tudi s poročnikom Colwellom sem v prijateljskih odnosih ter v kolikor vaju poznam, nista moža, ki bi se radi kake malenkosti dvobojevala na življenje in smrt!«

»Tako je tudi. Ne gre za malenkostno zadevo, marveč — — —

Ne konča stavka, toda mračen pogled njegovih oči pove več kot besede. Prijatelj ne črne nobene besede. Zaman pa si ubija glavo, kaj je tako nenadoma povzročilo razpor in tako sovraštvo med obema.

Tudi poročnikov sekundanti si je na nejasnem o vzroku razpora.

Lord prekine neprijeten molk.

»Kje naj se vrši dvoboj?«

»Določitev kraja pripušča poročnik vam: njegov sekundant je le rekel, da bi bila okolica vašega posestva bolj prikladna za dvoboj kot pa, da bi se vršil v bližini Dundee.«

»Čisto prav, v tem slučaju si izberem travnik v gozdu na gričku, poraščenem z jelšami dvoboj pa naj se vrši ob štirih, če vam je prav?«

»Seveda, kakor vi odločite, takoj se vrnem v Dundee!«

Prijatelj se še kratko pogovorita o orožju, vozu in zdravniku, ki naj bi nudil prvo pomoč.

Poročnik Colwell je tudi že naprosil svojega znanca, vojaškega zdravnika, da prisotuje dvoboju. Lord je s to izbiro popolnoma zadovoljen. Tako je torej vse urejeno. Vendar pa njegov prijatelj še vedno odlaša, da bi se vrnil v Dundee, ter napravlja vtis, da hoče še enkrat ponoviti brezupen poskus, da ju spravi. Zdi se, da je lord uganil misli svojega prijatelja.

»Ne trudite se,« reče prijatelj, »zlasti, ki sem jih izrekel napram poročniku, ne prekidam. Med nama more odločiti samo orožje, — on ali jaz mora poginiti!«

Prijatelj stoji potne srage na čelo. »Ali res pod nobenim pogojem ni mogoče, da — — —

»Ne,« ga prekine lord odločno, »edinole kri more zabrisati osramočenje, ki me je doletelo; drugega izhoda ni.«

Prijatelj se sedaj dvigne, da odide — uvidevši, da je vsak poskus za poravnavo brezuspešen.

»Ob treh sem zopet tukaj, dragi Weston,« reče ob slovesu.

Lord krepko stisne prijatelju roko, ki se s precej čudnimi občutki vrne v Dundee.

V gradu lorda Hudsona nihče ne ve za usodopolne priprave k dvoboju. Beatrica, ki se je tekom dopoldneva vrnila iz Dundee domov, je bila sprva nad zagonetno izgubo nakita zelo žalostna, saj ji je bil tako drag spomin na mater, vendar pa se je slednjič tudi v to udala. Vrnila pa se ni sama domov, temveč je na njeno ponovno prošnjo prišla z njo tudi njena prijateljica iz Dundee, ki je slednjič prav rada privolila v to, da preživi par dni pod gostoljubno streho lorda Hudsona.

Obiski so bili v hiši lorda Hudsona skoro na dnevnem redu, radi tega ni bila Beatrica, ko je prišla s svojo prijateljico domov, prav nič presenečena, da je bila v hiši večja družba sorodnikov in znancev. Nasprotno, prav vesela je bila, da je bilo sedaj pozimi tako vrvenje v hiši.

Komaj je Beatrica predstavila gostom svojo prijateljico, jo je že povedla v svojo sobico.

»Konstanca, to je divno — toliko obiskov — oh, prav prijeten bo današnji večer. Ali veš, kaj mi je prišlo na misel? — No, tega ne uganem. Moj zaročenec, lord Weston, pride danes zvečer, imeli bomo majhno domačo zabavo, in ti seveda boš tudi navzoča!«

Konstanca veselo priklama.

»Ali pride poročnik Colwell tudi sem-kaj?« vpraša ter jo pri tem oblije rdečica. Beatrica jo začudeno pogleda.

»Poročnik Colwell — ah, Konstanca, za tem tiči skrivnost. Le poglej v ogledalo, kako žareče rdeča si postala. Priznaj, draga Konstanca — kajne, ti ljubiš poročnika Colwella?«

Mlada prijateljica nežno objame Beatrico.

»Beatrica, priznati ti hočem le, da ljubim mladega poročnika, ah, tako vroče, tako udano, toda on — on — — —

»On te ne ljubi?« vzklikne Beatrica prestrašeno, »ah, ubožica moja!«

»Ne vem, poročnik Colwell je bil napram meni vedno tako vljuden in pozoren, če sva bila skupaj v družbi, toda tako pozoren in ustrežljiv je tudi napram drugim damam, ne izvemš ti tebe.«

»Ne, ne, Konstanca, ti se motiš in čudi bi bil, vedno sem dala razumeti, da sem napram njemu docela ravnodušna.«

Konstanca žalostno povese svojo ljubko glavo.

»Jaz ga ljubim, oh, če bi le vedela, da mi vrača ljubezen, svoje oči je v zadnjem času večkrat tako vprašujoče upiral v moj obraz, oh, če bi me ljubil!«

»Ampak Konstanca, kdo naj bi te ne ljubil, lepa si, dobra tudi ter imaš poleg tega še veliko premoženje.«

»Gih, to je ravno, podedovala sem lepo premoženje, poročnik Colwell je tako plemenitega mišljenja, morda se mi ne mara približati le radi tega, da ne bi mislila, da mu je predvsem ležeče na mojem premoženju.«

Beatrica nežno pritisne prijateljico na svoje srce.

»Draga Konstanca, ne plakaj, kmalu bom zvedela, če te poročnik Colwell iskreno ljubi. Jaz sem takorekoč že nevesta, in poročnik je dober prijatelj mojega ženina, le umiri se, Konstanca, prav kmalu boš vedela, če more tvoje srce, kar upam in želim, računati, da se mu ljubav vrača z ljubavjo!«

Konstanca poljubi Beatrico s strastno nežnostjo. Ah, ubogi deklici ne vesta, da si stopita njuna ljubimca že čez nekaj ur s smrtonosnim orožjem v roki eden drugemu nasproti. Sanjata o bodoči sreči ter ne vesta, kako grozeče se zbirajo temni oblaki na nebu njune ljubezni.

Dolgo časa molčita prijateljici. Končno prekine molk Konstanca.

»Tvojem očetn zaenkrat še nič ne povej, kaj se je zgodilo z nakitom, ker še vedno upam, da se zopet najde!«

»Upajmo!« de nežno Beatrica. »Toda sedaj se preoblečiva. Ti oblečeš eno svojih svetlih svilenih oblek, saj sva si v postavi enaki. Ah, kako prijeten večer bo danes, in če bi me izguba tako drugega ml nakita tako ne žalostila, bi od veselja plesala in vriskala!«

Beatrica pokliče sobarico, da jima pomaga pri preoblečenju. Kmalu stojita obe deklici v svetlih, lahkih oblačilih pred ogledalom.

Konstanca je izvanredno dobro razpoložena. Še nikdar je ni poročnik Colwell videl v tako globoki izrezani obleki, ker je še do pred kratkim zalovala za svojim očetom. Sedaj pa vidi v ogledalu svoj snežnobeli vrat, — krasno oblikovani roki. Ali se more še dalje ustavljati toliki milini? Oh, če bi se ji razodel, če bi ji že danes zvečer priznal svojo ljubezen! Kolika sreča, kolika blaženost za mlado deklico!

Beatrica si je s silo izbila iz glave misel na izgubljeni nakit. Svojega zaročenca že dva dni ni videla ter je naravnost hrepenela, da bi mogla gledati v njegove zveste oči. No, danes zvečer pride — da, danes zvečer! Oh, kako se že veseli trenotka, ko se bo mogla z njim ljubezljivo razgovarjati!

Revica pač ne ve, da je njeno čast omadeževala podla ženska, niti ne ve, da se lord Weston ravno v tem trenutku z zaničljivim prezirjem odvrča od svoje zaročenke. In to je bila dobrotja za deklico, kajti vsled take vesti bi ji bilo počilo srce.

Sedaj pa pójdi z mano, draga Konstanca, družba že gotovo čaka na naju. Oh, treh je kosilo, potem pride pa na vrsto zabava.«

Mladi deklici odideta iz Beatricine sobe ter se podata v veliko dvorano, kjer so gostje lorda Hudsona že vsi zbrani.

Pritajeni vzkliki občudovanja pozdravijo ljubki deklici. Mladi gospodje s precej zavistnimi občutki občudujejo dražestno lordovo hčerko, zavidevalci lorda Westona, da je on tisti srečni mož, katerega je vzljubila lepa deklica. Tudi Konstanca, ki v lepoti ni zaostajala za Beatrico, je imela kaj kmalu cel krog častilcev okrog sebe, ki so dvorili lepi bogati dedinji. Vendar pa je ostala Konstanca napram več ali manj zopernemu pri dvorjenju in laskanju docela hladna, le večkrat se je skrivoma ozrla proti vratom, kot da pričakuje, da se vsak hip prikaže med vrati poročnik Colwell.

Pri tej priliki pa se je zopet znova spomnila, da mladi poročnik ne more priti pred večerom. S strahom si je nazadnje stavila vprašanje, če sploh pride. Da pride, se ji zdi precej verjetno, ker je običajno prišel z lordom Westonom; morda ga že čez nekaj ur vidi — morda?

O tem ne mara dalje razmišljati. V živahnem razgovorju in neprisliljenem veseljem razpoloženju poteka družbi čas, dokler ne vstopi služabnik, ki naznani gostom, da je vse pripravljeno za kosilo.

Lord Hudson se je medtem razgovarjal z več starejšimi gospodi. Z očetovskim ponosom je tuptamot mrtol svojo lepo hčerko. Nenadoma pa z nemalim začudenjem zapazi, da Beatrica danes nima nakita v lasih. Že hoče stopiti k hčerki ter jo v šali vprašati, zakaj ne nosi danes nakita, toda tisti hip prime Beatrica svojo prijateljico za roko, ki kot prvi otvorila spreved v jedilno dvorano. V razgovoru s prijateljico je lord kmalu pozabil na nakit, in ko je med obedom Beatrica celo prišla k njemu, mu že ni bil več v mislih njen nakit.

Kmalu so zažvenketali kozarci in marsikatera zdravica je bila izrečena lepi nevesti, ki je žarečega obraza sedela poleg Konstance.

Nihče niti najmanj ne slut, da se bliža čas, ko hočeta dva gospoda, ki sta bila v hiši lorda Hudsona vedno dobrodošla gosta, v bližnjem gozdu dobojevati strašna boj.

(Dalje prihodnjič.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan, Ljubljana. Urednik: Franjo Rupnik, Ljubljana. Za »Zvezno tiskarno in knjigarno« Alojzij Höfler v Ljubljani.

Najboljša kolesa in šivalni stroji so edino

PETELINČEVI znamke GRITZNER, ADLER, PHONIX

za dom, obrt in industrijo. Pouk brezplačen, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, Ljubljana blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega najboljšje je švicarski pletilni stroj „Dubled“

KARO-ČEVLJI garantirano priznana najboljša kvaliteta **MARIBOR, Koroška cesta št. 19**

Priporočamo tverko **Josip Petelinc** Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Najugodnejši nakup

nogavic, žepnih robcev, brisalk, klota, platna, šifona, kravata, raznih gumbov, žlic, vilic, palic, nahrbtnikov, potrebnosti za šivilje in krojače, škarij za priktrojevanje in za obrezovanje trt.

PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG D. D. V LJUBLJANI

prodaja premog iz slovenskih premogovnikov vseh kalakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo.

Inozemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča češko-slovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brilete.

NASLOV: **PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG D. D. V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA CESTA 15/II.**

ZVEZNA TISKARNA * LJUBLJANA WOLFOVA ULICA ŠT. 1.

Izdela vse tiskarska dela: knjige, brošure, časopise, tabele, plakate, pisma, razglednice, umetniške slike, note, trgovske in uradne kuverte, pisma, vizitke, koledarje, strojno numeriranje itd. po zmernih cenah.

Inserirajte v **„Novi Pravi“**